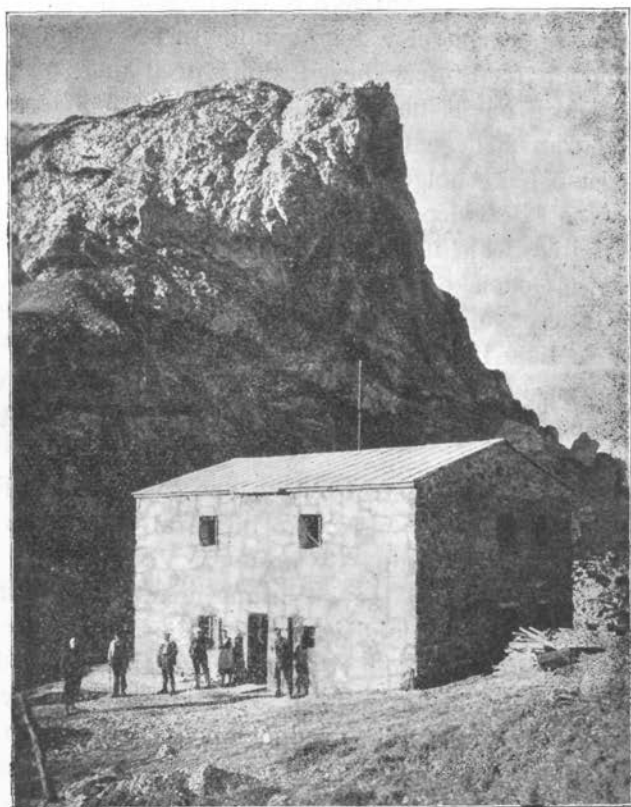

Otvoritev novega Doma na Korošici pod Ojstrico

Savinjska podružnica SPD v Celju je v letu 1929. z ogromnimi stroški zgradila novo alpsko postojanko na Korošici pod Ojstrico. Novi Dom, ki je za turistovski promet v Savinjskih Alpah neprecenljive važnosti, bo slovesno otvorjen v nedeljo 17. avgusta t. l.

Podružnični odbor vabi na Korošico planince in domačine, da prisostvujejo svečanosti otvoritve te velevažne postojanke v osrčju Savinjskih Alp.

Zgodovino zgradbe, njen pomen, položaj in podrobni načrt je opisal dr. Milko Hrašovec v Plan. Vestn. 1930., št. 3, str. 52—54.

Velebit

II.

In ko so prvi žarki planili preko Plješevice in preko Gospiškega polja ter razsvetili ono temno grozno pošast, se ti odkrije ves Velebit gori od Senjskega Bila, Rajinca in Zavižana, ki se temni v komaj vidnih konturah na skrajnem obzorju. Tam rišejo vanje svoje temne postave še drugi. — Velebit v celi svoji dvestokilometrski dolžini preko Šatorine in sto in sto vrhov in grebenov, pa od Visočice doli proti Svetemu Brdu zopet drugih sto in sto, se razvije pred teboj prav doli do najjužnejšega dela, ki vrhovi v razritem Crnopcu. Vmes pa so kotanje in doline — vse razmetano kakor brez reda in vendar strnjeno v čudovito celoto. Tedaj te skoro mine zanimanje za morje in za Zader in vse otoke: oko in srce se ti opajata zgolj na veličastju široke in dolgo gorske trdnjave, kakršne ti ne postavi izlepa pred oči gorski vršac. Koliko dni bi potreboval, ako bi hotel ugotoviti samo vse točke, ki so zaznamovane z imeni v zemljevidu. In še koliko jih je brez imen! Brezploden trud! Brez besed stojiš pred tem veličastjem — kakor prikovano ti obvisi na njem oko, in komaj najdeš časa, da se ozreš tudi onstran širnega Gospiškega polja na enako silno, čeprav ne tako mogočno liško dolgo gorsko falango mirnejših oblik in temnejše boje — na Plješevico. Vidiš zarezo pred njo, kakor da je v njej ozka dolina, pa se ti niti ne sanja, da je v tej zarezi drugo tako kraljestvo kakor je Gospiško polje s svojim gorskim zidom in morda še večje — ravna Krbava, res prava ravnica, zopet dežela zase, raj blagostanja. To so tiste liške posebnosti: vsaka taka kotanja ali ravan je svoja provinca, ki šteje svoje ljudi in svoje tipe, vse pa veže stari Velebit, stražar morja in celine, ki jim je vsem udaril svoj skrivnostni skupni pečat . . .

Tu v višini pa je vse to združeno v eno samo harmonično sliko. Težko bi bilo slovo od take točke, ako bi moral definitivno v dolino. Toda tu smo šele pri vratih — v predveži Velebitskega gorskega veledoma, pri vhodu v tajne gorske hrame južnega Velebita, kjer se dvignejo Velebitski vrhovi najvišje pod nebo.

Visočica je, rekel bi, uvod v ta ravnotako grandiozni kakor intimni predel Velebita. In kakor je to skoro povsod, je glavni zaklad draguljev, prirodnih estetskih vrednot, pod varstvom in v bližini — najvišjih . . . Saj nedaleč od njih in v njihovem območju na morsko stran je nekaka piece de resistance v Velebitskem gorskem svetišču: Mala in Velika Paklenica, pa tudi ne daleč od obeh nekaka miniatura obeh — Kozjača — to so takozvani »prodori« na morsko stran, proti katerim izginjajo vsi naši razmeroma kratki »vintgarji« . . .

To bolj ali manj razmetano in sklenjeno rajdo najvišjih v Južnem Velebitu nekako zaključuje ali otvarja na severozapadno stran naša

Visočica, ki pošilja armado tesno z njo in med seboj zvezanih predstraž v bolj ali manj raztrgani vrsti tja do visoke ceste, vzpenjajoče se v drznih vijugah do najnižje zareze v Velebitski falangi nad Karlobagom. Tam se pod belimi stenami Kize stiska in širi Oštarijsko polje z enakoimeno visoko gorsko vasjo. Nad njim stoji na mali kamni kopici ob cesti takozvani Kubus (ura) — kocka iz kamna na štirih kamnitih kroglih kot spomin na gradnjo te znamenite ceste v višini 972 m. Po njej je dobilo svoje novo ime to znamenito sedlo, za geografe ločilo med Južnim in Severnim Velebitom. Del Velebita med sedlom Kubusa in drugo tako gorsko cesto, gori severnejše nad Jablancem čez dosti višje sedlo Alansko, imenujejo tudi Srednji Velebit, kar pa je le geograsko, ne ljudsko poimenovanje. V zelenem vrhu Šatorine, prave sestre naše Visočice, skoro iste višine in iste mirne oblike, doseže ta nič manj zanimivi in mogočni predel Velebita svojo kulminacijo. Zajemljiva je Šatorina v svoji mirni lepoti tudi na polsto kilometrsko daljavo. Gledamo jo in si mislimo: »Tudi ti nam ne uideš! Tudi Srednji Velebit mora s tvojim vrhom pasti!...«

»Najvišji« pa so se strnili doli v jugozapadnem kotu ob Dalmatinski meji, potegnjeni takoj pod njimi nad onimi »prodori«, ki so že del Dalmatinske zemlje. Saj je znano, da sega Dalmacija tudi preko Planinskega kanala in soteske reke Zrmanje nad Obrovcem, ki je v naravi le nekak podaljšek morskega kanala v celino, z ozkim pasom med otokom Pagom in celino tja do Tribanja v območje Velebita. Velebit pa je po vsem ostalem ogromnem delu do zadnjih odrastkov z vsemi najvišjimi vrhovi sestaven del hrvatske zemlje v ožjem pomenu besede. Tudi Visočica je takorekoč tik ob hrvatsko-dalmatinski meji. Dalmatinski Velebit je le ena vzporedna nižja rajda nižjih, a nad vse slikovitih vrhov in brezupno raztrganih in golih pobočij nad Starim Gradom in Tribarjem, za katerimi se skrivajo neslutene oaze, če se smejo imenovati tako te kraške gorske ravnice — pa to je zopet rekel bi evfemističen izraz — med njimi največje: Veliko in Malo Rujno — skrita začarana gorska dežela za se...

Vse te meje pa smatram danes za golo formalnost, čeprav je v ljudstvu med Ličanom in Dalmatincem globoko zasidrana razlika i po značaju, ki se kaže ponekod tudi v večjem ali manjšem nasprotju in — nasprotovanju...

*

V slutnji nekega neznanega velikega me je dvignilo onega solnčnega jutra z Visočice tja v ono smer, od koder je prižarelo jutranje solnce. Ono solnce, ki tako neusmiljeno pripeka čez dan tudi po Velebitskih vrhuncih, zlasti če se ne gane z nobene strani kak veter — pa hvala Bogu čisto brez vsakega vetriča so tudi na Velebitu dnevi le bolj redki. Vobče pa ne pozna Velebit nobene srednje mere: ali

vlada peklenska vročina, ali brije grozovita burja, kar čutijo tudi ob morskih bregovih. Ne vem, komu bi dal prednost: vročini ali burji.

Toda vreme ni naš gospodar; pravi planinec mu kljubuje, če ne drugače, pa tako, da se sklone ob najhujših urah vročine v senco drevesa, ali pa v kako votlino, ki jih tudi ne manjka; le vedeti moraš zanje. V tem predelu imaš vsega.

Ako hočeš uživati Velebit v vsej njegovi intimnosti, pojdi od Visočice proti jugu tja do pred Velike Paklenice! Dolga pot je in noben »vodič« ti je ne pokaže v celoti, nego vso raztrgano in razmetano, kakor je Velebit s svojimi kotlinami in vršaci. »Vodič« ti govori o neki sklenjeni rajdi vrhov, celo o več rajdah, bolj ali manj vzporednih, tudi karta in naris ti kaže nekaj podobnega, toda v naravi je to nekoliko drugače. Vrhovi in kotline so »razvrščene« v nekem, rekel bi svetem n e r e d u, ki ti že sam naznačuje, da tvoja pot ne bo ravna in naravnost in da bo treba napraviti marsikako vijugo in premagati marsikak klanec med posameznimi kotanjami. Tako pot si moraš skombinirati vedno le sam, pri tem pa tudi študiraš in spoznaš lahko vso nepraktičnost raznih »vodičev«, ki ti tako-le pot razkosajo, da se končno sploh ne spoznaš več in je še najboljši tvoj vodič: tvoja iznajdljivost in dober instinkt. Najboljše pa je, ako si tako srečen, da najdeš kakega čobana, ki te silno rad popelje po le njemu znanih potih. Tako sem dobil tudi jaz svojega spremljevalca v osebi prijaznega Dalmatinca iz Starega Grada, z morske (dalmatinske) strani; le-tá je bil najet za razna dela v Gojtanovem domu, ki so ga tedaj ravno gradili.

Tako sem konstatiral zdaj v našem domačem »vodiču«, da so vsa pota »opisana« — če se sme rabiti tak izraz — le p o v p r e k Velebita: od morske strani do liške in narobe, ne pa za kombinirano poučno turo p o n j e g o v i d o l ž i n i, ki je edino priporočljiva za turista, ki ne more vsako nedeljo v Velebit in se spuščati na vse stranske bolj ali manj neznamenite vrhove! Vsa čast neštetim podrobnostim in hvala za vse neštete vrhove, na katere je »opisana« pot, od katerih pa v gotovi skupini dominira skoro vedno le eden; — toda največkrat niti velebitski specialist ne bo med Vaganjskim vrhom in Visočico iskal vseh onih točk, ki jih podrobno označuje »vodič« in ki so le za — bele vrane! Ogromna večina popotnikov, tudi domačih, da ne govorim o tujcih, hočejo spoznati čim najbolj značilni in čim večji predel gorovja v najkrajšem času ...

Je približno tako s temi gorskimi »vodiči«, kakor če potuješ ž njimi po mestih: Revež tisti, ki hiti od »znamenitosti« do »znamenitosti«, ki mu jih našteva kak Baedeker, a dostikrat tudi ni »znamenitost«. Nikamor ne prideš od ogla, nikár da bi videl celo pokrajino in glavne zanimivosti; obtičiš v enem mestu, poln podrobnosti — a brez celotnega vtisa!

Ako hočeš tako instruktivno gorsko turo skombinirati po »vodiču«, izgubiš toliko časa, da lahko opraviš medtem že lep del partije. Če pa si jo končno »pogruntal«, se nazadnje vendarle še — izgubiš! Zato sem pa prejkoslej — poudarjam — osebnega mnenja, ki ga nikomur ne usiljujem: ne postani suženj »vodiča«, a znaj čitati dober zemljevid!*

Toda meni je bila to pot usoda še posebej mila: naklonila mi je Dalmatinca, čigar zunanost je bila sicer vse prej ko vabljava — tako divje in odvratno je »izgledal« prvi hip! — Ko pa sem hodil z njim, se mi je odkril kot iskrena priprosta duša, ves vdan in potrpežljiv, prav tip krotkega ovčjega pastirja, ki je sam kakor ovca... To je bil najboljši, živ vodič!

Neverjetno, kako se ti vtisne v spomin taka dobra duša in kako ostane za vedno zvezan s tvojo gorsko turo. V spominu mi plava pred očmi s podobo južnega Velebita vedno tudi podoba tega dobrega dalmatinskega čobana in — zidarja obenem. (Dalje pride.)

Janko Mlakar:

Hochkönig in Dachstein.

(Dalje.)

Šumenju vetra so se jeli pridruževati še drugi glasovi. Postojim nekoliko in poslušam. »Najbrže je to kak odtok iz ledenika«, si mislim. »No, če je to tako, potem sem prav na severnem robu Večnega snega. Od tu se podričam lahko naravnost v Blühnbachtal.«

In res pridem kmalu potem na rob nekake snežene globeli, ki pa mi jo je seveda zakrivala megla. Tisto šumljanje je prihajalo iz njenega dna; takoj sem spoznal, da stojim ob ledeniškem jezeru Hochkönigsee. Zdaj sem se pa že nekoliko spoznal. Vedel sem, da moram kreniti na levo in tega sta se zavedala najbrže tudi moja »predhodnika«; kajti sled se je začela polagoma zavijati in kmalu sem dobil veter v hrbet.

»Sedaj sem pa dober,« si mislim in pospešim korak. Toda veselje ni trajalo dolgo. Mesto v kočo, sem namreč čez kakih dvajset minut prišel na zgoraj omenjeno — razpotje. Izbral sem si res »pravo«, da sem lepo v krogu prišel nazaj, odkoder sem odšel. Zdaj sem tudi izvedel, kdo sta bila tista dva moža, ki sta po mojem mnenju prišla s Hochseilerja, in čigava je sveža sled, ki se je mešala s staro in kazala proti jugovzhodu.

Kaj sem hotel — »errando discimus« (napake nas izuče)! Mahnil sem jo za njima po stari novi sledi. Bil sem še vedno prepričan, da me mora nekam pripeljati.

* Primerjaj »Skice s pota« Plan. Vestnik 1927.

Ko pa so sledi izginile zopet v skalovju brez steze in markacije, se mi je zdelo vsa zadeva res že preneumna. Kolovratil sem po tem preklicanem snegu poltretjo uro in še vedno nisem vedel, kje je koča. Da bi se megla vsaj za hip dvignila! Pa ne in ne. Postajala je še vedno gostejša in tudi veter je bil bolj in bolj mrzel. Polagoma sem na trdih kamenitih tleh izgubil tudi sled, za kar mi pa ni bilo žal. Vodila me je že dosti dolgo za nos. Ura je bila šele četrta na sedem, imel sem torej do noči še dobri dve uri časa. Za slučaj pa, da bi moral na prostem prenočiti, sem si sklenil pot do kopnega griča, na katerem sem izgubil sled, zaznamenovati, da bi mi vsaj ne bi bilo treba v snegu prečepeti celo noč. Ko sem torej stopil s skalovja zopet na sneg, sem izpustil cepin in ga vlačil za lopato, in tako se je poznala za menoj lepa črta — Ariadnina nit, ki bi me bila izpeljala iz sneženega »Labirinta«. Pa je nisem rabil. V megli je namreč kmalu zopet začrnelo pred menoj temno skalovje in zagledal sem — markacijo, poleg nje pa stezo. Ta je bila sicer zelo kratka in je onstran pečin zopet izginila v sneg, zato pa sem dobil zopet svežo sled dveh moških in dveh damskih črevljev. Ko grem nekaj časa za njo, zapazim, da se snežišče vedno bolj niža. Bil sem na potu, ki vodi s Hochköniga v Werfen. Ker sem bil pa tja namenjen šele drugi dan, sem se vrnil k prvi markaciji in tam poiskal v snegu sled ter jo tudi našel.

Ko sem preprečkal še to snežišče, sem zopet zagledal na veliki skalji rdeč krog in kmalu potem sem prišel po lepo nadelani poti na majhno planoto, na kateri stoji ponosni dom (ÖTC) Hochkönig-Schutzhaus.

V prostorni obednici sem dobil tista dva planinca, ki sta mi tako lepo »bližnjico« kazala, in damo, ki je z vodnikom prišla iz Werfena in mi pomagala iz meglene zagate. —

Razgled s Hochköniga je znan po svoji obsežnosti in lepoti. Jaz sem imel malo od njega. Ko sem naslednje jutro stal ob solnčnem vzhodu pred kočo, je bilo sicer nad menoj jasno, pod menoj pa je valovilo neizmerno megleno morje, iz katerega so moleli le ledeni vrhovi Visokih Tur. Ker se megle niso hotele dvigniti, sem se dvignil jaz in jo mahnil navzdol v dolino proti Werfenu.

Zavarovana pot vodi edinole s skale na ledenik, potem nisem videl ves čas nikakega klina več. Svet, po katerem sem hodil, je zelo podoben onemu med Kredarico in Begunjskim vrhom, samo da je veliko razsežnejši.

Pri škrbini Schrambachscharte (2280 m) sem stopil s snega na kopno, ozrl sem se še enkrat na Hochkönig, na bleščeče polje ledu in snega, ter se nato podal po strmi stezi navzdol v meglo.

Čim globlje sem prišel, tem bolj se je svitalo. Ko sem prispel pod Torsäule, so se začele megle trgati in kmalu potem se je popol-

noma zjasnilo. V Ochsenkaru sem imel že krasen pogled na Tennen-
gebirge, Dachstein in v zeleno Blühnbachtal. Kmalu nato sem zamenjal
kamenita, prodasta tla z lepo poraslimi planinami, zato pa tudi pri-
jetni jutranji hlad z dopoldansko vročino, kateri sem malo pred ciljem
ušel v lep košat gozd.

Prihodnjič pa na Dachstein!

(Konec prih.)

Jos. Wester:

Iz Tržiča v — Tržič

Lani v avgustu mesecu me je bilo zamikalo na Koroško, v to s
prirodnimi krasotami in pokrajinskimi zanimivostmi tako oblagodar-
jeno deželo, da ji težko najdemo enačico na našem sedanjem okrnje-
nem jugoslovanskem ozemlju.

Navadni potnik, ki mu daje planinska legitimacija obenem dovo-
ljenje, da se sme vsaj tri dni prosto kretati v obmejnem turistovskem
pasu, se popelje kar skoz karavanški predor, da stopi v Podrožčici na
koroška tla. No, meni se je hotelo tudi v višine: izlet na Koroško sem
hotel združiti s planinsko šetnjo po mejnih grebenih Košute in Ka-
ravank, da bi s tem ugodil svojemu planinskemu zanosu. Da pa ne bi
na tej za več dni proračunjeni poti samotaril — dasi »samohodec«
dandanes ni več redek planinski pojav — sem se namenil na pot z
vrlim planinskim tovarišem g. Mirskim, v čigar prijetni družbi sem
prevalil že marsikatero goro in planino. Nazivljam ga z izmišljenim
imenom, ker menim, da se mu to najbolj prilega, zlasti ker to ime
obenem izdaja, kje je v Ljubljani njegov dom. Moža, skromnega v
zahtevkih, vsekdar uslužnega vztrajnega pešca, ki ostane tudi v vsaki
nepriiliki vselej dobre volje, je prijetno imeti za popotnega druga.

Tržič, to čedno, s starinsko patino večstoletne preteklosti odeto
in v živahni industrijski sedanjosti utripajoče mestece, je bilo nama
izhodišče za izlet na Koroško, a ne da bi jo ubrala kar po trdi cesti
gor proti Ljubelju in nato čez sedlo mimo Nemškega Petra v Podravje,
temveč da kot prava planinca kreneva čim prej strmo navkreber.
Oskrbela sva se s skromnim brašnom v obliki sadja, sira in kruha;
kot skrajnje sredstvo zoper »slabost« pa sem si v dno nahrbtnika
potaknil dve limoni. Lahkih nog sva jo zavila desno v Bistriško do-
lino, oba pri najboljši volji; saj je vedro nebo obetal sijajen solnčni
dan. Vredno se mi zdi, da ne pozabim dobrega dovtipa, ki sem ga
čital na napisni deski častivrednega tržiškega obrtnika: možak se
predstavlja javnosti kot mesar in — brivec. Za obojni obrt rabi rezilo;
za onega sekiro in nož, za tega britev, kar le priča, da je usposobljen
kakor za sirovo tako tudi za nežno delo; gre le za to, da mesarske
metode ne uporablja pri brivskem delu.

Ne bom opisoval romantične divjine Bistriške soteske. Kdor se
mudi v Tržiču in mu preostaja vsaj nekaj ur prostega časa, naj jih

izrabi za izlet do Bornovega gradu, do tkzv. Puterhofa, in vrnil se bo zadovoljen, da je videl fantastične prirodne tvorbe, omiljene z drznimi, a solidnimi napravami človeške podjetnosti. Tu opazuje sledove stare tovarniške ceste, vsekane v živo skalo, občuduje divni prizor ob Dolžanovem mostu in se končno znajde v udobno urejenem okolišu Bornove graščine, do koder se po novi cesti lahko pripelje z avtomobilom.

Zanimali so me kamnolomi kremenčeve labore, iz katere klešejo mlinske kamne. Zamudno in naporno je delo takega klesarja in treba mu je posebne spretnosti, da obdela okorni balvan v pravilno valjasto obliko. Na vprašanje, kako se pravi takemu kamnu, mi kamenar pove: »Soltán«! Prvikrat sem čul to besedo, ki sem jo pozneje zaman iskal v slovarju; razlage pa ji še do danes ne vem.

Pri Lukcu sva krenila s ceste in zavila po markirani poti, ki drži preko Kala na Kofce nekaj časa skoz gozd, nato pa strmo po sočnih košenicah. Kako ugodno občutje obide potnika, ko začuti, da je došel v planinsko ozračje! Dolinska sopara mine in poboža ga tenka planinska sapica. Naj sije solnce še tako žarko, vedno manj čuti njega pripeko, čim više se vzpenja po prisojni rebri. Tisti tajnostni ultravioletni žarki ga pač blagodejno grejejo, a ne znojijo. Nehoté diha globlje, začuti se oproščenega, zavé se, da je prekoračil mejo dolinskega sveta in da se nahaja sedaj »čist'ga hlipa sred' med krogom«, kjer bi se najrajši otesel vsega, kar ga spominja vsakdanjosti mestnega življenja.

Na Kalu pred logarjevim domom si privoščiva prvi odmor, a le toliko, da sem se osvežil s hladno vodicco, ki je in ostane najboljši in najzdravejši napitek vsakemu turistu. Alkoholno pijačo smatram, če že ne v dolini, vsaj na planini za strup, ki potnika slabi in mu mrtviči duha, kaj še, da bi ga poživiljal.

Pri logarjevih sva hotela poizvedeti, kako je s potnimi zvezami na Dolgo Njivo, kamor naj bi v popoldanskem času dospela, da bi mogla do noči prevaliti na koroško plat, vsaj do kmeta Pipana pod Košutnikom, če že ne do Trklja na vznožju Obira. Toda nama niso vedeli nič točnega povedati; pač pa so to omenili, da bi morala od gozdarske uprave imeti dovoljenje, če hočeva iti preko žične ograde. Ko bi bil logar doma, bi nama on izdal tak pismeni »passepartout«. A nama dobre volje ni pokvarilo niti dnevnega načrta izpodmeknilo, češ, »Bog in sreča planinska« bosta nama že pomagala.

Strumno sva odkorakala dalje po zložni, malone promenadni poti, proti Kofcam. Okoli poldneva sva stopila v zares čedni novi planinski dom, ki dela čast svojim graditeljem, vrlim Tržičanom.

Kofce so kakor ustvarjene za planinsko letovišče tistim, ki so potrebni miru, svežega zraka in zložnega kretanja v solnčnih višinah,

ne da bi pri tem morali pogrešati redno in tečno prehrano ter v vsakem oziru udobno domačnost; celo kapelico imajo poleg doma, da si v njej tešijo svojo pobožnost. Po ure daleč se lahko šetajo po prisojnih pašnikih vzdolž pobočja strme Košute, ki jih ščiti pred mrzlim severom; v posete pa gredo za izmeno zdaj v Klemenčevo kočo, zdaj k planšarjem na Šiji in Pungartu, kjer jim povsod po domače postrežejo. Kdor pa je trden v noge in glavo, se lahko povzpne na ta ali oni vrh v Košuti ter si domišlja, da je obenem letoviščnik in planinec. —

Opoldanski odmor je bil pri kraju in treba je bilo nama vzeti pot pod noge, če sva hotela do noči priti do nameravanega nočišča na koroških tleh, t. j. najkasneje do 7. popoldanske ure. Specialka in Badjurov Vodič sta kazala dobro, le tisti zagrajeni okoliš Bornovega divnjaka je nama bil še problematična ovira. Ker nama niso mogli na Kofcah nič zanesljivega o tem povedati, sva dobila na Pungartu, tej najlepši in najobsežnejši planini pod Košuto, vsaj nekaj boljših navodil, češ, ko prideva do ograje, naj poiščeva v njej prelaz in se spustiva brez skrbi po poti na Dolgo Njivo. Hojo sva uravnala v pokazano smer; markacije ni bilo več, tudi ne izhojene steze. Nekako milotožno sem zrl gor na Škrbino, to markantno zarezo približno sredi grebena. Tam skoz sem bil pred tremi leti po res naporni, v mojem spominu gotovo najnapornejši hoji prilezel iz sanjave Selske doline po robu Hude Jame — nazivati bi se smela tudi Pekel — po drčavih melinah docela upehan in užejan na tista »vratca«, odkoder se mi je odprla naša pitoma Savska pokrajina. Menda so imeli Izraelci sličen občutek ob prvem pogledu na obljubljeni deželo kakor tedaj jaz, ko sem imel za sabo grozečo divjino prepadne Košute.

Preko trat in frat sva po zadnji dokaj napeti strmini dospela do žične ograje, ki je nama zaprla nadaljnjo pot v začrtani smeri. Prelezti je nisva mogla, saj je do dva metra visoka, skoz njo zlezti tudi ni kazalo, ker so žice le pregoste in premočne. Če bi krenila ob njej levo navzgor, bi se vzpenjala na krušljivo strmino Košutnikovega Turna. Prelaz mora biti torej na desno kje nižje doli — tako sva pravilno sklepal in naposled dospela do — vrat v prepovedani raj. Nad leso je pretil napis »Prepovedan vhod«; torej se tu skozi ne sme! Zraven pa je pritrjena lestev — brez takega napisa. Zato sva s prav rabulistično logiko smatrala prelaz po lestvi za dovoljen. In priznati moram, da bi bila ta šetnja po lepo negovani poti prijetna, če bi je ne bila motila zavest, da sva se vendarle vtihotapila v to mirno zavetišče plemenite divjadi. »Če se srečava z jelenom — sledove jelenjih stopajev sem kmalu opazil na mehkih tleh — on nama te kršitve ne bi zameril, tem manj, ker nisva imela pri sebi drugega orožja ko

nožič v žepu; a če naju zasači logar, ta nama utegne delati sitnosti!« tako sem ugibal.*

Kar naju iznenadi mikaven prizor: v globeli na sočnem pašniku krdelo košut. Mirno so se pasle, ne meneč se za dva skromna človeka, ki jih spoštljivo z viška motrita. Jelen, bogami, to je lepa, res moška žival! Živo mi je v spominu kraljevski jelen Čedo, ki me je predlanskim presenetil tam nad Zgornjo Krmo, ko sem se vračal s triglavskega pohoda. Kar majhen sem stal pred mogočnim rogačem, ko je vohnjal po mojem nahrbtniku, češ, nudi mi, če imaš kaj zame užitnega! Pripomnil sem tovarišu Mirskemu, da so naši stari slovničarji vzeli za primer moške sklanjatve »jelena« kot najizrazitejšega predstavnika naše favne, ne da bi pomislili, da ga pozna mladina le po imenu, le po slikah, ne pa iz narave. (G. Mirskega zanimajo tudi slovniška vprašanja, česar večini sodobnih inteligentov ne morem očitati!). Zato je umevno, da je naš sedanji slovničar določil v to svrho »raka«, čeprav je tej živalci usojen pogin. Bodoči slovničar naj bi si kot vzornika moškega spola izbral »bika« radi kratkoče besede ali, še bolje, »petelina«, tega tudi mestnemu otroku znanega reprezentanta moškega spola — v naravnem in slovniškem pogledu.

Takemu jalovemu razmišljanju se vdaja turist, ko hodi po jelenjih sledovih!

Solnce je že tonilo, ko sva se zglasila pred lovsko kočo na Dolgi Njivi, ne z namenom, da bi povedala, kod sva semkaj dospela, temveč da bi izvedela, kako in v katerem času lahko še prideva do zaželenega prenočišča. Lovec, izprva malce nejevoljen, kmalu razjasni svoj službeni obraz in nama pokaže smer, po kateri naj hodiva navkreber proti državni meji; onstran da bova že prišla kje pod streho. Ni pa naju pozval, da bi pri njem prenočila.

In krenila sva po kotanjasti stezi navzgor proti Tolsti Košuti v nadeji, da dospeva v pol ure na mejni rob in se nato spustiva nizdolu proti Pipanovini. Zastarela markacija je pričala, da hodiva po pravi poti, toda čim više sem prihajal, tem bolj je ginila in, ko se približam žični ogradi, je bilo markacije in steze konec; le čreda mukavcev — brez pastirja — je ležeč prežvekovala in pričakovala nočnega počitka. Moj tovariš je bil precej zaostal, da se ni več odzival mojim klicem. Večerilo se je, noč se je bližala. Iščem rešilne steze, a je ne najdem. Že me je obhajala misel, da bo treba kar pod milim bogom nočiti, in že sem izbiral, kateri grm cvetja bi nudil boljše ležišče, kar opazim ob ograji moško postavo s puško na rami. »Dobro došel«, si

---

* Na novem Knafelčevem zemljevidu »Karavanke«, ki ga je pred kratkim izdala agilna Tržiška podružnica SPD, je ta Bornov lovski revir posebej označen. Upajmo, da uspe združena akcija Kranjske in Tržiške podružnice, da dobé turisti svoboden prelaz po tem okolišu. (Glej »Plan. Vestnik«, 1930., str. 168.) W.

mislim, »naš finančni stražnik je! Ta mi pove, kam naj se obrnem.« Medtem je prispel tudi moj zakesneli tovariš. Približava se ograji, ki je obenem državna meja, in evo, dozdevni stražnik stoji o n s t r a n mreže; torej ni naš človek, temveč Avstrijanec. Povem mu, kam sva namenjena, a nama resno odsvetuje nadaljevati pot po Meléh, češ, da je vsa razrita in za nočno hojo nevarna. Predstavimo se in gospod logar grofa Thurna naju vljudno povabi s seboj na Šenkovo planino, da naj prenočiva pri njem v lovski koči.

Nočevanje na mehkem senenem ležišču je bilo pač udobnejše kakor bivač na cretovih vejah, vendar bi mi tudi takega planinskega dožitka ne bilo žal. Nekaterikrat sem v vojni dobi v Albaniji nočil na golih tleh, z nahrbtnikom za podzglavje! Zakaj naj si ne bi v sličnem položaju na Tolsti Košuti zbuval davnih spominov vojne romantike?

Najin ustrežljivi gostitelj mi je bil zanimiv mlad mož. Po rodu dunajski Nemeč, ima v svoji logarski službi posla z zgolj slovenskimi domačini; da z njimi laglje izhaja, se je priučil celo s pomočjo slovnice našega jezika toliko, da more z drvarji in ogljarji gladko slovenski občevati. To mi je omenil sam, prepričal sem se pa tudi jaz, ko sem ga slišal v razgovoru z domačini na Šenkovi planini. Nič sledu o tisti prešerni gospodovalnosti, ki tuje vlasteline dostikrat prevzame iz odurne mržnje do domačega človeka...

(Dalje prih.)

Viktor Pirnat:

Po Gorjancih

I. Kraljestvo Trdinovih bajk.

»Bajke in povesti o Gorjancih« doživljajo veliki jubilej svojega nesmrtnega stvaritelja Janeza Trdine; zato bo pač umestno, da pogledamo po dolgem času zopet tja na pozabljeno Dolenjsko, se pomudimo v bajnem kraljestvu temnih Gorjancev in si ogledamo ona stoterična čuda, ki so sivolasega starca tolikanj privabljala, da je v njih dokončal svoje življenjsko delo in z njim postavil sebi in Gorjancem večni pomnik.

Tam na starem pokopališču sredi rastoče dolenjske metropole sanja že četrto stoletje med dehtečimi cipresami goreči in neumorni gorjanski apostol in glasnik. Črn granitni steber očituje njegov poslednji dom. Murčki mu ob vročih popoldnevih čvrče neskončno uspavanko in slavčki zatezajo ob mesečnih nočeh v njegovi bližini. Kot presojna meglica zaplove tedaj lahna senca nad granitnim stebrom in svežim cvetjem ter se ogleduje po snivajoči prirodi. Pa se prično oglašati petelini, nebo za Gorjanci zardeva, dvignejo se meglice in zaveslajo proti solncu in pohiše v naročje njegove zelene zibelke...

Nepozabno dolensko jutro!

»In zopet je danes prekrasen dan
in kakor v nekdanjih dnovih
na Kapiteljnu sveti se zlati križ,
pa se koplje tam v mirnih valovih...«

Tako je dal duška svojim občutkom že zaljubljeni novomeški študent Kette, vzhičen ob pogledu na srebrno Krko, ki s svojim širokim pasom objemlje dolensko prestolico, dvigajočo se iz njenih komaj vidnih valčkov, vzradoščen nad silnimi zidovi mogočnega Kapitlja, ki pokroviteljsko preseza celo mesto, in navdušen nad zelenimi griči in veselimi goricami, ki zapirajo sanjavo Novomeško kotlino na severu in na zapadu. Valovito višavje Kočevskega Roga zastira dolino na jugozapadu, vse dalje tja do vzhoda pa se vzpenja temna črta do višine 1181 m, potem pa zopet polagoma pada in izginja v meglenem obzorju.

To so Gorjanci, bajno kraljestvo ukletih kraljičin in hudomušnih škratov, pravljичni dom Matjaževe vojske, tajinstveno bivališče belih žen »tam v tihi lozi, ki ne drži nobena steza skozi.« (Kette.)

To je živa meja med Dravsko in Savsko banovino. Ogromna 1181 m visoka kopa Trdinovega vrha ponosno zre na svoje pisano podnožje tostran ob potuhnjeni Krki in onstran ob mlačni Kulpi.

Prelesten je gorjanski svet, poln skritih lepot in davnih prigod. Z neodoljivo silo vleče še in še vase in nase vsakogar, ki se je le le enkrat mudil na njem, in vedno so temne gorjanske šume in obširne košenice nove in lepše in privlačnejše.

Večnolepi so Gorjanci, zagonetni in mikavni baš toliko, kolikor so širjemu občinstvu neznani. Nele snežne planine, tudi gozdnati, zeleni, položni in okrogli hrbti dolenskih Gorjancev skrivajo čari, ki so nepozabni in se tako divno zrealijo v Trdinovih bajkah in povestih.

Kot sredogorje so Gorjanci lahko dostopni in vsepovsod prehodni.

Zanimiv je pogled iz Novega Mesta na silno gorjansko krivuljo Trdinovega vrha in 212 m nižjega soseda Sv. Miklavža. Ko se za njegovo cerkvico prebujajo jutranje solnce, sliči silhueta njenih spojenih trupov ogromni sfingi, obrnjeni proti jugozapadu.

Prevladujoč je vtis Gorjancev od šentjernejske strani. Nalik nebotičnemu zidu vstajajo iz širnega in ravnega polja skoro osemsto metrov visoko strme gorjanske stene. Mestoma divje razorano predhribje pokazuje tudi gola, le s travo in z mahom porasla pobočja, tu in tam nametane pečine pa izgledajo ko mogočne razvaline pradavnih utrd. Vse drugo sam neskončni gozd.

Tod je gozdaril v službi Pleterske graščine, današnjega kartuzijanskega samostana, pred sto in desetimi leti izumitelj ladijskega vijaka Jožef Ressel. Na samostanskem pročelju mu je vzdana spominska plošča.

Roparski Uskoki so imeli po teh pragozdovih varna skrivališča in onstran gorskega roba svoja nezavzetna bivališča. Kakor jastrebi so vpadali v tihe podgorske vasice in z ropom istotako naglo izginili v divjih gorjanskih grapah. Niti mrki gradovi ob vznožju Gorjancev jih niso strašili. Nasprotno, tudi te so napadali in ne vedno brezuspešno.

Skoro v Gorjance sili obsežno sivo poslopje Prežeške graščine, nekdanj last Andreja Smoleta, ki je na svojem gradu večkrat gostil prijatelja Franceta Prešerna in Anastazija Grüna. Podpisana sta še v obokani grajski kleti. Da veselim bratcem življenje ni bilo pretežko, so jih vodile stopnice iz drugega nadstropja naravnost v bogato klet.

Izpred Prežeka je diven razgled na podnožno dolino in tja preko do dolenskega velikana Kuma, kojega cerkvi poredno mežikata v sanjavo Podgorje.

Tik za gradom se vzpenjajo skrivnostni Gorjanci. Skobci in kragulji žvižgajo okoli preperete strehe, sove zavijajo v temnih nočeh.

Po dolini pa se razlega veselo petje; saj so vinske gorice blizu. Stiskajo se h Gorjancem, kakor bi iskale varnega zavetja. Bele zidavnice in sivi hrami se gnetejo med bujnimi trtami gori do lične cerkvice na Tolstem vrhu.

In pod njim grad istega imena, šeststo let staro očrnelo zidovje, srednjeveško, slikovito, zanimivo.

Grad Tolsti vrh, zibelka Trdinovih bajk in povesti o Gorjancih — v onih koničastih stolpih sta premlevala nerazdružljiva prijatelja, novomeški penzionist Janez Trdina in tolstovrški graščak Dragotin Rudež, v Podgorju nabrano narodno blago in ga krojila ter reševala pred pozabljenjem. Gorjanci ostanejo njun večni spomenik.

Nekaj minut bliže gorovja se svetlika med vitkimi topoli tretja zanimiva starina: grad Vrhovo. Tam je nekako pred četr tisočletja drugikrat zajadral v zakonski pristan naš slavni kronist Valvazor. Na obširnem travniku za Vrhovskim gradom pa je Trdina odkril veliko podgorsko čudo: potok, ki teče nazaj v Gorjance. V poletnih dneh

»tam bela vila je prebivala,

ob zarji v vodi se umivala.« (Kette.)

Ljubek, prisrčen in domač je oni kotiček klasične slovenske zemlje, ki se skriva pod mogočnimi skladi zelenih Gorjancev, vabljava je bajna dežela apostola gorjanskih lepot, mamljiva je skrivnostna zakladnica neizčrpne domišljije naših Podgorcev, divno, nepopisno in čarobno je kraljestvo Trdinovih bajk in povesti, katerega meje segajo preko gorskega roba do razoranih Žužemberških planin in do solnčnega Semiča ter obstanejo na silnih škrbinah Mehovskih razvalin, visoko nad sanjavo Novomeško kotlino nad poslednjim zatočiščem velikega gorjanskega glasnika.

(Dalje prih.)

Julijske Alpe, napredek alpinistike; botanični vrt v Trenti

(Po dr. Kugy-ju priredil dr. H. Tuma.)

K svoji knjigi »Aus dem Leben eines Bergsteigers« je spisal dr. Julij K u g y v VI. letn. 1928 nemškega alpinističnega časopisa »Der Bergsteiger« kratek pregled alpinistike v Julijskih Alpah zadnjih let. Z ljubeznijo se spominja teh tako priljubljenih mu gor. Članek spremljajo slike Egona Planinška: Stenar iz Vrat, večerna nalada* iz Lesc, Razor in Prisojnik iz Jasne Poljane; Ivana Ravnika: Triglav z Golice, Sv. Janez na Bohinjskem jezeru; Vladimirja Dovgana iz Trsta: Severna stena Planje (Il Buinz), Severna stena Strme Peči (Cimone) in brez napovedi fotografa: Zimski večer v Julijskih Alpah, pogled na Triglav z juga. Umevno je, da se dr. Kugy spominja izključno le sportnih tur; s priznanjem navaja odlične sportnike: Marko Debelakovo-Pibernikovo, dr. Stanka Tomiška, Josipa Čopa, Vladimirja Dovgana in nekatere laške plezalce.

V VII. letniku julijske številke pa opisuje alpski vrt v članku »Der Julische Alpengarten Bois De Chesne im Trentatal«.

Bois De Chesne je turist, ki je nekaj tur izvedel skupaj z dr. Julijem Kugy-jem. Po poklicu je inženjer, je ljubitelj prirode in botanik-amater. Bogata sredstva so mu dovolila, da je v Trenti, v bližini Device Marije v Trenti na lastne stroške napravil botanični vrt najlepših cvetlic Julijskih Alp, Kranjskih, Friulskih in Kraških Predalp. Opis se glasi:

»Vrt je napravljen v prelepi okolici, ki obdaja dolino Trente od vseh strani; zastopanih je 700 botaničnih vrst, skoraj brez vrzeli so zastopane vse alpske cvetlice. Vrt leži 30—40 m absolutne višine nad cerkvijo Sv. Marije na ograjenem prostoru približno 3000 m² površja. Lepa stezica vodi od vozne ceste čez travno vesino. Vstopi se v malo položno dolinico z redkimi smrekami, macesni in različnimi listniki, vmes pa so veliki bolvani in skalne klade, ki mole iz tal. Vse je porabljeno spretno in srečno. Nad vrtom pada iz pečnatega debra slapič, od katerega je po ceveh voda izpeljana na vrt. Sem in tja stojé velika, iz macesnovih debel izdolbljena korita, v katera se izteka voda iz cevi. Takó po malem pečnatem skoku cvrlja voda stalno, da se *Phyteuma comosum*¹ in občutljiva *Pinguicula*² čutijo kakor doma. Druga skalna klada je čudovito lepo opeta z žmiklji.³ Senčne gozdne kotanjice gosté gorsko gozdno floro, vlažen, temen prostor tik nje pa praprotnice. Red rastlin torej ni po botaničnih družinah in vrstah, ampak

* nalada Stimmung.

¹ Repušec, ² lišajevka ali mástnica, ³ *Primula Auricula*: iglec, pečnik, tro-tova, žmikelj.

po svojstvenih potrebah in zahtevah posameznih rastlin. Na pravo stojišče, na pripravno prst ali peščeno zmes, na potrebno porazdelitev luči in sence, suhote in vlage, toplote in hladú se razumno polaga večja važnost. Radi tega pa tudi vse izborno uspeva in zadnji dve leti ni skoraj nič izpodletelo. Dve večji sipišči gosté prodovo floro, svojstveno Jul. Alpam; posebno solnčeno mesto, pokrito s planinsko rušo, prenešeno z vrhov, se nudi onim rastlinam, ki zahtevajo táko stojišče. Vsi gostje naj bodo in so zadovoljni.«

»Po celi napravi vodijo neprisiljeno zvite stezice končno na čudovito lepo počivališče in razgledišče z mizico in s klopmi, s katerih se gleda na Trentske gore in na dolino pod nogami. Soča od vseh strani šumi gor.«

»Za Binkošti 1929. nas je vedla pot v ta alpski vrt. Že dohod iz Trsta je čudovito lep. Cela Sočina dolina je kakor ena sama velika, življenja polna prizornica. Soča, ki tako pokojno in globoko zarita poteka, s svojimi barvami vedno preseneča. Tákrat je bila mlečno-sinja. Potem se prikažejo nad Trnovim kar naenkrat visoka, resna slemena Kanina; silni Pluženjski slap (Virje), najvišji in najmogočnejši slap Julijskih Alp, v katerem se združujejo vode Kaninskega čoka, se vesj svobodno in veličanstveno. Prikažejo se bleđi, tihi grebeni Bávšice, strašne stene Bavškega Grintavca proti Soči, oni svojevrstni sopoti Soče, k sklepu pa bleščéče gorske rajde proti Bohinju, veličastni krajni robovi Trente, iz katerih se dvigajo visoki Julijski vrhovi nad oblake. Najprelestnejše, pač majsko mlado zelenje bukovih gozdov — zdi se, da ti vejejo s strmih višin kakor praznično prostrte preproge in pomladi radostni praporci, zlatoblesteči.«

»V vrtu je bilo mnogo rastlin v polnem cvetu, tako *Scrophularia*¹ *vernalis* L., žolto-zeleno cveteča nad svetlozelenim listnim krilom; drobno razčlenjeni *Ranunculus*² *platanifolius* L.; mično žolta, tiha *Viola biflora* L.; prelestno modro »mačkino očko« *Eritrichium nanum* Schrad; bela *Androsace*³ *villosa* L.; nad temnozeleno preprogo *Senecio*⁴ *abrotanifolius* L., pa *Linum Julicum* Hay, z azurno in lilamodrim cvetom in žoltim klinčkom; nežna *Veronica*⁵ *aphylla* L., priltlična *Valeriana*⁶ *supina* Ard., razkošna *Paeonia*⁷ *corallina* Retz., globoko zgrajeni, modri zvonci *Gentiana*⁸ *Clusii* Peer & Song., in za nas Julijce staročestitljiva *Gentiana terglouensis* Hacquet.; v svetli žoltini *Allyssum*⁹ *ovirense* Kern, iznad najvišjih Prisojnikovih prodnin; v zamoklem nasičenem zelenju *Scopolia*¹⁰ *carniolica* Jacq., z rjavimi, Hladnikiana Biatzovsky z žoltimi cveti; fina in gosposka *Anemone*¹¹ *narcissiflora* L., potém zaželjena *Medicago*¹² *Pironae* Vis., redka *Botrychium*¹³ *lunaria* Sw.«

¹ kompor ali smrdeček, ² zlatica, ³ oklep, ⁴ rumeno čiprije ali rumeni grint, ⁵ vrednik, ⁶ pereč ogenj ali kozlék, ⁷ potonika, ⁸ svišč ali svedrec, ⁹ kámenščica, ¹⁰ bunika ali volčjak, ¹¹ vetrnica ali Marijina srajčka, ¹² nemška detelja ali medunka, ¹³ mesečnica,

»Posebno rado se takne oko krasu gredic (ki so tesno ena pri drugi), violetnih jegličev: *carniolica* Jacq., *farinosa* L., *longiflora* All., nekatere spomladansko žolte: *veris* L., *Columnae* Ten., *elatiior* Schreb. Čudovito lepo je cvetela *Wulfenia carinthiaca* Jasq., ki sicer ne spada v Julijske Alpe, ne sme pa manjkati nobenemu alpskemu vrtu.«

»Z umljivim zanimanjem se bližam osolnčenim gredicam, na katerih stoji *Scabiosa*¹⁴ *leucantha* Schrad. Iz mojega zágovora* se ve, kaj od tega pričakujem: vsporod *Scabiosa* Trenta Hacq.; prilagoditev pa še ni izvršena, habitus je vedno še — »*leucantha*«. Le manjše, nego so okoli Devina, so rastline postale, kar utegne pomeniti pričetek. V preteklem letu so jako pozno cvetele, rastlinska doba v Trenti je prekratka, tako da semena ne morejo priti do zoritve. Morda je iskati v tej okoliščini pojasnilo, da je *Scabiosa* Trenta morala izumreti. Vse v vrtu stoječe rastline so prirejene iz semena od Devina.«

»*Rariora*« in »*rarissima*« so mi rastline onega ozemlja flore, ki obsega vrt. Od mnogih prisotnih bi le nekatere omenil: *Asplenium*¹⁵ *fissum* Kit., *Cypripedium*¹⁶ *calceolus* L., *Centaurea*¹⁷ *helenifolia* (Gren. & Godr.) Fritsch, katera se je prej imenovala *Rhaponticum*, *Daphne*¹⁸ *Blagayana* Freyer, *Arabis*¹⁹ *scopoliana* Boiss., *Campanula* *Zoysii* Wulf., *Allyssum*⁹ *Wulfenianum* Bernh., *Heracleum*²⁰ *siifolium* (Scop.) Rchf., *Crepis*²¹ *terglouensis* (Hacq.) Kern., *Dianthus*²² *ternbergii* Sieb., *Thlaspi*²³ *cepaefolium* (Wulfen) Koch, *Falcaria*²⁴ *oastinacifolia* Rchf., *Peucedanum*²⁵ *raiblense* (Koch), *Paradisja* *Liliastrum* Bert., *Geranium*²⁶ *argenteum* L., *Iris*²⁷ *Cengialti* var. *vochinensis* Paulin, *Spiraea*²⁸ *decumbens* Koch, *Viola* *pinnata* L., *Viola* *Zoysii* Wulf.«

»Zame, ki poznam pač klasična stojišča julijskih rastlin, ima posebno jak mik, pohajati po vrtu. Zdi se mi, kakor bi hodil še enkrat po zelenih stezah upanja svoje mladosti; kajti vse so mi pošiljale od svojega najlepšega nakita in dale od svojega bogastva: Bogatin z zlatim zakladom, staroslovita planina Duple, odležne južne in zahodne krnice Triglava, Sedmera Jezera, bele Prisojnikove prodnine, divje Jalovčeve kleči, zeleni Matajur, cvetovita Črna Prst, rajske trate Zájzere, dalekogledi Krn, tople, rdeče stene Rdečega Robú.«

»Čarovni vrtovi rojenic so že davno izginili. Mračna Zlatorogova pravljica nam pripoveduje, kako je do tega prišlo. Tu pa je sedaj nastal nov čarovni vrt, v svetli sedanjosti. Njegov varuh ni beli zlato-

* Zágovor Nachwort, tako rabi tudi prof. Veber.

¹⁴ blažec ali srahljivka, ¹⁵ rutica, ¹⁶ Marijin čevljec, ¹⁷ vozlika ali glavinec, ¹⁸ ígalček, ¹⁹ repnjak, ²⁰ dižen, ²¹ temeljšček ali đunjek, ²² klinček ali tremur, ²³ mošnjak, ²⁴ sračje gnezdo, ²⁵ silj, ²⁶ krvomočnica, ²⁷ perunika, ²⁸ osladje.

rogi gams, njegovi varuhi in množitelji so cilja zavestni močni blagočutni ljudje. Ljubezen do stvari, dobra volja, delo in znanje lepo sodelujejo. Nov motiv zveni v šumeči simfoniji lepote Trente. Gotovo bodo tudi ta novi planinski vrt v kraljestvu Triglava nad mlado Sočo prehajale blagoslavljajoč dobrotne, bele pravljичne žene, cvetel bo in uspeval, šarovito in krasno, kakor čarovni vrtovi nekdanj. — —

Članku so dodani fotografični posnetki, dva od Fritza Rennerja iz Trsta in eden od Olge Bois de Chesne, hčerke lastnika vrta.

Jožef Zazula: Moja planinska obleka

V planinskem slovstvu je za vsako priliko planinskega udejstvovanja cela vrsta nasvetov, migljajev in opozoril; tudi za obleko ne manjka praktičnih navodil o kroju, vrsti blaga in cenah. Ponajveč prevladuje loden in volna. **S t a r e j š i** planinci pa si priredijo obleko po svojem ukusu, kakor jim je priležna v hoji, zdravju in vremenu, tako da že od daleč spoznaš salonskega začetnika, ali pa v planinstvu praktično vpeljanega moža: prvi imponuje na zunaj, drugi vpoštevata komoditeto in zdravje. Tako se je tudi na meni izluščil v teku dolgih let »poseben« planinec, ki se v splošnem precej razlikuje od onih, ki so naslikani v knjigah in novinah, to tembolj, ker imajo **posamezni deli moje obleke** tudi svojo — zgodovino.

Moj **klobuk** n. pr. je častljivo pokrivalo še iz zadnjih let preteklega stoletja. Kupil sem ga v Ljubljani na Glavnem trgu, luč sveta pa je zagledal v Gradcu pri znanem Pichlerju, ki je od nekdanj zalagal poraščence in plešce; pri nas nismo mogli ustanoviti tovarne s tako »težko« izvedljivimi izdelki, kakršne proizvajata moderno klobučarstvo. Zato je bil moj klobuk prikrojen koj spočetka bolj po »š t a j r i š č«: zadaj so gledali krajeji pokonci na »ujhuhuj« in za njimi je stalo plan. znamenje 1893 nad ozko vrvco; spredaj pa so bili kraji kakor streha male kapelice nategnjeni, da so senčili nemirne oči in delali obraz bolj zanimiv, zlasti kadar je nenadoma zagledal strmo steno brez steze, ali tudi strmo stezo brez stene. V obeh slučajih je strešica nad čelom omilila pred menoj se pojavljajočo sliko; ta učinek tudi tedaj ni izostal, kadar je oko opazilo strmo steno s strmo stezo, dasi so vse tri varijante, vsaka po svoje, vplivale na voljo in moč, skrito pod klobukom.

Toda leta teko in čim bolj sem se sivil okoli ušes in čim večje je postajalo prirodno zrcalo na glavi, tem bolj se je kremžil klobuk: oglavje je postalo mehko in vpogljivo, krajeji pa so izgubili vso silo odpornosti in so se zlasti ob slabem vremenu jeli povešati, da jih dandanes lahko poljubno obračam gori ali doli in izpreminjam klobuku »fasono« po važnosti gora in družbe, med katerimi in v kateri se nahajam.

Znani profesor Mlakar, častni šaljivec slovenskih planincev, je med prvim in dvajsetim letnikom P. V. nekje opisoval svoje pokrivalo, a tako prezirljivo, da ga je končno krstil za klofeto ali klofrnico, če se prav spominjam. Toda zadirljiva šala se je nenadoma izpremenila v resen položaj. Klobuk je bil užaljen po vsem oglavju do planinskega znaka na traku, oživel je kakor v brlogu speča lisica, če vrhu odprtine pečejo mastno gos, vložil je tožbo pri najbližjem sodišču in za ocvirek naročil še dva zagovornika, enega za cirilico in drugega za latinico. Resna situacija tudi prof. Mlakarju ni pripustila slabšega orožja; tudi on si je zbral dva branilca svoje »predolge« pisave in tožba je pričela teči, kakor dobro obecinjen avto: tukaj senat z baretom, ondi klobuk, toženec in štirje zagovorniki. Ko so bili v najživahnejši debati, je nenadoma buknila svetovna vojna, in razen klobuka so morali vsi k vojakom. Spise so začasno spravili v varno omaro, klobuk je obvisel v kotu poleg palice in cepina, ostali udeleženci pa so trpeli in delali za bodočnost domovine. Ej, leta teko, vojske ni hotelo biti zlepa konec in — zlomek je zlomek — ko se je končala, je prišlo sodišče v eno, a pravdno obje v drugo državo, klobuk sam pa se je od samega dolgega časa štirih let tako sključil, stisnil in sklopil, da je izgubil vso fasono in veselje do nadaljnega pravnega postopanja. Prof. Mlakar, prišedši iz vojne, je videl v kotu kopo prahu, vrgel praševino v stran, v njej pa zagledal svoj historični klobuk, toda v taki obleki in obliki, da si je ta sam priznal naslov klofrnice. Od tedaj ta beseda ni več žaljiva; Mlakar jo zopet nosi na glavi (klofrnico namreč), pobotali so se, poravnali pravdo in prepira je konec.

In od tistega časa tudi moj, nekda j na »štajriš« naravnani klobuk, nima drugačnega epiteta nego »klofeta«.

Klobuk je najvišja inštanca pri vsakem človeku, zato sem mu prisodil več pozornosti; sedaj pa pojdimo dalje!

Za klobukom najvažnejše oblačilo je — spodnja obleka, saj se drži kože; ker gre planincu večkrat za kožo, tudi ni vseeno, kakšna je spodnja obleka. (Konec prih.)

Dr. J. Šašel:

Imenoslovje Koroških Karavank

(Dalje.)

Od Blekóve se nadaljuje sleme preko Rdèèice 1660 m, Lastovčine peči 1691 m (na sever Srednji Rob) na Trupejevo Púne 1932 m, kojega severno pobočje in severozapadni Kozji Rob 1427 m zavzema Trupejeva planina, na vzhod pa se razprostira do Maloškega Púna 1824 m ob severnem pobočju Zagoriška planina, pod njo rob Jezerce. — Maloškemu Punu na sever je postavljena Ostra Peč 1801 m, od katere se nadaljuje rob Mejnik 1399 m in 1202 m z Maloško planino, vzhodno pa je sedlo na Logu 1709 m ter vrh Kresišče 1841 m, ki pošilja na sever rebro Pvanir, kojega severno pobočje je razdelila grapa Béknja. Severno pobočje od Kresišča do Visokega vrha

1747 m se imenuje Trenta, od višine 1639 m na sever pada rob Črnega vrha, katerega severno pobočje je razorala Snežena Žlejša, vzhodno pobočje pa zavzema Zamonikova planina. Sleme pa se nadaljuje preko sedla 1441 m in vrha 1607, oba z imenom Jepca, na Kepo; od vrha Jepce se odcepi severozapadno rob Brezovec do 1449 m (vzhodno pobočje: Beli Plazi, zapadno Osredki) in dalje do 1130 Jedovec;¹ nadaljnji severni ronek se imenuje Hibje in Črtanje.

Severno od tega pogorja se dvigajo manjši grički; tako Dobrava 669 m in Turje 593 m ob Zili, Ščedem pri Zmetičah in Žužalčah, Brda južno Tehač, Škocjanski in Bekštanjski grič, Hribri južno Ločan, višavje Dobrave in Poljane zapadno Baškega jezera, Tabor 725 m, Rudnik 717 m in Vranje (Bleiberg) 770 m vzhodno ter griček Binca² 685 m južno istega.

Vodovje: Debrija (izpod Peči), Kokra, Rekarški potok (izpod Strmca), Mala Bistrica in Velika Bistrica iz Grpiškega Grabna, ki se steka iz več pritokov: Kôdrovec³ izpod Bavhice, Beli potok izpod Grpiške planine, ki potem protokata sotesko Kôresnik, nakar sprejmeta še potoček iz grape Pod Blekòvno; Fretar izpod Pridola; Bistrica izpod Lastovčine Peči (Srednjega Roba) s pritokom Suha izpod Zagoriške planine (Jezerce); Maloški potok izpod Maloške planine; Brežnica priteče iz Lepe Doline (severno sedla na Logu) ter usahne zopet na prodišču Kámenje; Ročica izpod Trente; zadnji štirje potoki se izlivajo v Baški potok (odtok Baškega jezera v Zilo); izpod Dolin pod Jepco priteče Koprivna, ki sprejme pri Ježniku še Borovnico izpod Kepe ter se izliva v Baško jezero.

Naselja: Zagoriče (Agoritschach), Zilica (Gailitz), Sovče (Selttschach), Podklošter (Arnoldstein), Peče (Pöckau), Podlipo (Lind), Strmec (Krainberg), Podkrajnik (Kraineegg), Čava (Tschau), Rekarjavas (Riegersdorf), Podturjo (Neuhaus), Radnavas (Radendorf), Sv. Lenart pri Sedmih studencih (St. Leonhard), Ločilo (Hart), Breg (Rain), Grpiče (Korpitsch), Sv. Neža, Sv. Job, Bréznica (Friesnitz), Zmetiče (Sigmontitsch), Brnca (Fürnitz), Žúžalče (Susalitsch). Téhače (Techanting), Stobica (Stobitzen), Dičavas (Vodičavas, Gödersdorf), Dòbiče (Neufinkenstein), Mlinare (Müllnern), Šteben (St. Stefan), Dvorec (Höfling), Málošče (Mallestig), Škocjan (Kanzianberg), Pogorjane⁴ (Pogöriach), Rátniče (Ratnitz), Starigrad (Altfinkenstein), Bače (Faak), Veščele (naselje ob Binci), Lóčane⁴ (Latschach), Rute (Untergreuth), Ovčna (Outschena) Kopánje (Kopain), Paradiž (Pardeis), Bórovec (Woroutz), Dobje (Aichwald), Boróvljane⁴ Sp. in Zg. (Unter-, Oberferlach), Ledince, tudi na Tráti (Ledenitzen), Pečnica (Petschnitzen), Brdo (Egg), Vógnjepolje ((Bogenfeld), Krošiče (Graschitz), Dráva (Drau), Drobóle (Drobollach), Múrava, Hráščane⁴ (Kratschach), Saráje (Serai), na Sadlè (Grossattel), Malo Sedlo (Kleinsattel), Prošobiče (Prossowitsch), na Zili (Maria Gail), Poddobravo (Dobrova), Trdaniče (Turdanitsch), Činabiče (z Čenobič, Tschinowitsch). — Ob vzožju Karavank ležijo posamezne kmetije, kojih

¹ Pridevnik besede jel se glasi v narečju: jedvov, od tega jedovec.

² Binca pomeni v narečju: die Mostbirne.

³ Kódrati se pomeni v narečju: igračkati se; kodrovec = igranja željen otrok.

⁴ Ob Zili in v Rožu je več krajevnih imen, ki se v narečju dosledno izgovarjajo z množinsko končnico -ane, dočim se ta končnica v dosedanji knjižni pisavi izpušča: Pogorje — Pogorjane. Loče — Ločane, Borovlje — Borovljane in dr. V lokalni pa — iz katerega so Nemci stvorili svoje nazive — se tudi v narečju pojavi krajša oblika brez končnice.

domača imena so prišla deloma že do veljave pri toponomastiki; znaneje so še: Oje in Jernèjevc pod Pridolom, Cvancikar, Trátnik in Bukovník pod Pvanirjem, Ježnik in Ožem ob Borovnici. (Dalje prih.)

Popravi v zadnji številki na strani 164 pod napisom: I. Ob Zili v drugi vrsti namesto: dolžini Pece, prav: dolžini do Pece, v tretji vrsti namesto: zavzema višina, prav: zavzema višine.

Obzor in društvene vesti

† Dr. Mieczyslaw Swierz. — Na steni Koscielca v Poljski Tatri se je smrtno ponesrečil eden najodličnejših »taternikov«, poljski turistični pisatelj dr. Mieczyslaw Swierz. Bil je velik ljubitelj Tatre ter se je kot tak ovekovečil s svojimi knjigami o njej. Njegova smrt pomenja veliko izgubo za Poljsko Towarzystwo Tatrzańskie, kojega dolgoletni tajnik je bil. Tudi mi jo obžalujemo s Poljaki vred, saj je z njim odšel od nas eden največjih slovanskih turistov.

† Anton Zdolšek. — Dne 22. junija t. l. je došla iz Mozirja tužna vest, da se je učitelj Zdolšek Anton, ko je šel ribe lovit, ponesrečil. Šele pozneje se je zdravniško dognalo, da ga je zadela srčna kap in je padel v vodo. — Zdolšek je služboval dvakrat v Gornjem Gradu. Prvikrat je prišel leta 1912. kot suplent naravnost iz mariborskega učiteljskega; a leta 1914. ga je svetovna vojna potegnila na bojne poljane. Drugikrat je prišel v Gornji Grad leta 1920. iz Pliberka, po nesrečnem izidu plebiscita na Koroškem. Koncem leta 1922. je bil na lastno prošnjo premeščen v Štore in kmalu nato na okoliško deško osnovno šolo v Celje. Bil je izvrsten učitelj.

Zdolšek je bil že kot lovec in ribič velik prijatelj in ljubitelj prirode. V Gornjem Gradu sem ga pridobil za tajnika »Savinjske podružnice SPD«; vsestransko marljivo in uspešno je deloval v prid društva. Mnogo izletov sva napravila skupaj, tako da je kmalu dobil natančen pregled mnogih potov, sedel in vrhov v sicer zelo komplicirani skupini Savinjskih Alp. Zaznamoval je razna pota, napisal kažipotne table in jih sam pribijal na pristojna mesta.

Veličastni pogreb dne 24. junija je pokazal, kako priljubljen je bil pri svojih stanovskih tovariših, pri lovecih in ribičih, pri planincih, a tudi pri vojaštvu kot rezervni častnik. Ob odprtem grobu se je v imenu Savinjske podružnice SPD poslovil od njega g. dr. Milko Hrašovec.

Dragi Tone! S temi vrsticami sem ti postavil skromen spomenik. Težko mi je, ko se poslavljam od tebe kot tvoj prvi starešina in kot bivši načelnik Savinjske podružnice SPD. — Kocbek.

Geografski Vestnik, V.—VI. letnik, 1929.—1930., št. 1—4. Ta dvojni letnik je posvečen III. kongresu slovanskih geografov in etnografov in se, pod uredništvom prof. dr. Antona Melika, prikazuje v prav praznični obliki ter z bogato vsebino, ki se z zelo pomembnimi spisi tiče tudi planinstva. Zazda samo omenimo razpravi: »Bohinjski ledenik«, s karto, spisal dr. Anton Melik; »Valvazor v razmerju do triglavske gorske pokrajine«, spisal dr. Jože Rus; izmed ocen: Wester-Žmitek, Razgled z Ljubljanskega Gradu; dr. Fr. Stele, Politični okraj Kamnik, topografski opis, I. del; R. Badjura, Sto izletov; dr. H. Tuma, Imenoslovje Julijskih Alp. — »Geografsko društvo« v Ljubljani je s to publikacijo pokazalo smotrenost in plodnost svojega delovanja.

Iz ocen dr. Tumovega »Imenoslovja Julijskih Alp«.

To dr. Tumovo delo, ki ga je lansko leto izdalo »Slovensko Planinsko Društvo«, je zbudilo v znanstvenih in planinskih krogih dokaj pozornosti, dosti hvale pa tudi graje. Z obeh plati pa je nesporno, da je SPD storilo prav, ko je knjigo predalo javnosti.

1.) Obširno oceno knjige je objavil prof. dr. Anton Melik v Geografskem Vestniku, V.—VI. letnik, 1929.—1930., št. 1.—4., stran 201—204. Prof. Melik ugotavlja, da ima dr. Tumova knjiga »dve sestavini, dva smotra: prvi predstavlja ugotavljanje in ohranitev topografskih imen, a drugi interpretacijo, odnosno tolmačenje imen in sklepanje na preteklo etnično ter kulturno stanje v Julijskih Alpah ravno na osnovi takega tolmačenja«. Glede prvega namena pravi prof. Melik (str. 202): »Ugotovitev topografskih imen za Julijske Alpe... se je dr. H. Tumi odlično posrečila. Zbral je imena za vse vrhove, slemena, hrbte, planine in stalna naselja, sedla, vode, grape in doline, pa tudi za vse morfološke oblike, ki imajo svoje krajevne ali občne označbe. Kdor je kdaj izpraševal po imenih, ve, kaj pomeni, zbrati tako ogromno imensko gradivo.« K temu prihaja še nezanesljivost kart in težave, da imamo opraviti večinoma z visokogorskim ozemljem, kjer človek po večini nima domačina pri roki, da bi ga vprašal po imenih. »Za ogromno izvršeno delo mu moramo biti hvaležni tem bolj, ker gre tu po večini za ozemlje, kjer je danes slično delo popolnoma nemogoče, in gre vrh tega za kraje, za katere sploh še nismo imeli niti najpotrebnejšega gradiva.«

»To je enak«, nadaljuje prof. Melik na strani 203, »in sicer poglobitvena, skoz in skoz uspešna stran Tumovega dela. Druga stran pa je drugačna. Neutrudni in temeljiti zbiralec topografskih imen se je lotil tudi njihove razlage ter jo podaja v pričujoči knjigi v zelo obsežni meri. S tem pa je stopil na področje, kjer z njegovimi uspehi ne moremo biti tako zadovoljni kot z zbiranjem imen samim. Dr. H. Tuma jemlje tolmačenje topografskih imen zelo na lahko in se mu zdi kaj enostavna stvar.« (Tu navaja dr. Melik nekaj takih primerov, n. pr.: Ampezzo = »Na Peči«, Radovna iz »rad«, t. j. nekaj okroglega; Ljubljana iz »lub« = žleb). »Tako so razlagali«, pravi g. dr. Melik, »krajevna imena in tako so svoje razlage utemeljevali v rodoljubnih starih časih. Odtlej pa smo, hvala Bogu, že napredovali čez diletantstvo, ki do pravega tolmačenja prav nič ne pripomore, pri nepoučenih pa dela celo zmedo ali jih vsaj zavaja na napačno pot, da se lotevajo razlage imen, mesto da bi se omejili na prvotno zapisovanje imen v vseh mogočih oblikah. Za tolmačenje topografskih imen, ki je zelo kompliciran posel, je potreba sodelovanje strokovnjakov, in sicer lingvisti, ki mora poznati vse sedanje oblike imena, v vseh jezikih, ki prihajajo v poštev, historika, ki mora preskrbeti vse oblike imena, ki so se ohranile po starih listinah ter eventualne zgodovinske podatke o kraju, in končno geografa, ki mora točno poznati lego kraja in preiskusiti, če se tolmačenje, ki ga podasta, odnosno poskušata historik in jezikoslovec, ujema s pojmovanjem, kakor ga prenese morfološka lega pa kulturno-gospodarske značilnosti kraja sedaj in v preteklosti. Nabiralec topografskih imen naj zbira gradivo, ki šele omogoča strokovnjakom raztolmačenje imen. Da je storil tako dr. H. Tuma, bi napravil koristnejši posel nego s svojim etimologiziranjem. Tako pa je vzel del vrednosti celo lastnemu gradivu, ker se človek, opozorjen po neutemeljenosti nekaterih mest (v smislu zgoraj navedenih primerov), ne more zanesti na tolmačenje niti v drugih primerih. Bilo bi stvari mnogo bolj ustrezno, ako bi avtor namesto tolmačenja pri vsakem takem imenu navedel točno vnanje značilnosti kraja, n. pr. fiziognomijo gore, vrha itd. Dr. H. Tuma je zbral obilico občnih imen, ki pomenijo termine z raznih vidikov ter predstavljajo za nas obogatitev v več kot enem pogledu. Ali zdi se, da krene avtor tudi tu le prehitro na pot etimologiziranja; koristneje bi bilo za nas, če bi točno navedel, kje upotrebjavajo zapisane izraz in kaj mu je točno pomen v tamkajšnji ljudski govorici. V svojem pagovoru poziva dr. Tuma razne institucije na nadaljevanje započetega dela... Spričo tega je bilo treba določno povedati, da je poglobitveni del Tumovega Imenoslovja ogromnega pomena, da je pa tolmačeji del... ali brez vrednosti ali vsaj nezanesljiv, ker je premalo preciziran, premalo stvarno utemeljen. Etimologiziranje je negativna stran te sicer tako dragocene knjige; v

znamenju etimologiziranja se tedaj Tumovo delo ne bo moglo in smelo nadaljevati, marveč samo v znamenju vestnega zbiranja topografskih imen ter vsakovrstnih terminov s točnimi opredelbami.«

Tako prof. dr. Melik. Tudi mi smo poudarjali, da marsikaka razlaga dr. Tume ne bo držala, in ta strokovna ocena, ki se nam zdi le nekoliko ostra, pač potrjuje v glavnem našo. Zato bi svetovali vsem nabiralcem imen, da se drže navodil prof. Melika in se ne spuščajo v brezplodno etimologizacijo; naj snov zbirajo, razlago pa prepuščajo poklicanim strokovnjakom.

2.) Franjo Baš je knjigo ocenil v »Časopisu za zgodovino in narodopisje«, v Mariboru, 1930., št. 3—4, stran 244—245. Ocenjevalec se glede vseh splošnosti pridružuje mnenju prof. dr. Melika; opozarja pa, da je dr. Tuma zemljepisje obogatil s celo vrsto med ljudstvom rabljenih strokovnih nazivov (n. pr. ronek, prevala, prodiči, brežiči, drnič, sopot, škraplje, predolina, zagata, strug, ozebnik, i. dr.). — Karta Slovenije (1:100.000), ki jo pripravlja Vojško-geografski institut, bo dr. Tumove ugotovitve s pridom porabila. Podrobno imenoslovje bi bilo nujno potrebno za Podravje, kjer iz raznih vzrokov tudi izginjajo domača narodna imena.

3.) Najobširneje poroča o dr. Tumovem »Imenoslovju« dr. P. Kaltenegger v junijski številki »Österreichische Alpenzeitung« (stran 111—114). Dr. Kaltenegger, eden najboljših poznavalcev Julijskih Alp, izkazuje v svoji oceni primerno čast tudi dr. Tumi kot prvovrstnemu planincu (l. 1886. je dr. Tuma sam in prvi preplezal severno steno Mojstrovke!); njegovo knjigo pa ceni tako visoko, da zelo obžaluje, ker je pristopna le tistim redkim nemškim planincem, ki razumejo slovenski; zato vabi dr. Tumo, naj bi pisal i v nemške planinske časopise. Glede imen samih šteje dr. Kaltenegger dr. Tumi v neveljivo zaslugo, da jih je sploh zbral in odstranil mnogo negotovosti; v novi izdaji »Hochtourista« (VIII. zvezek) so ta imena že upoštevana, kjer so bile prej očitne napake in pa, v kolikor se ni preveč upirala že udomačena tradicija. Kajti reči je treba, da je dr. Tumova knjiga za marsikje prišla kakih 30 let prepozno; to velja posebno za skupino Škrlatice, kjer smo v nomenklaturi zdaj zašli v največjo zmedo. — Pri razlagi imen iz slovenskih korenov daje dr. Kaltenegger pisatelju večkrat prav, navaja pa tudi primere, ko mu ne more slediti. — O tej oceni nameravamo izpregovoriti še v drugi zvezi.

I.

Nova smer v Triglavski steni. — Dne 25. in 26. julija je neugnana naša plezalna dvojica, Paula Jesih in Milan Gosfiša, preplezala v Triglavski steni novo smer, desno od dr. Jugovega grabna. Pri tej priliki sta našla zadnji klin, ki ga je dr. Jug zabil, to je mesto, kjer je dr. Jug padel. Je to mesto skrajno eksponirano. Spozna pa se tudi, kako je dr. Jug tam padel: dr. Jug je stal na klinu; v trenutku pa, ko se je zavihtel na klin, se je iz stene izluščala plošča kakih 25 cm² — in tako je Jug omahnil...

Pričakujemo podrobnega opisa tega novega plezalnega odkritja.

Nesreča na Triglavskem ledeniku (mrtev Heinz Müller, ranjen Ervin Lüddecke). — Dne 11. junija je dospela v Mojstrano družba 16 mladih planincev, povečini akademikov, med njimi 4 dame. Skrbno planinsko opremljeni, so bili namenjeni, da prirejajo vzpone — tudi plezalne — v naših Julijskih od Triglava do Komarče; od tam bi šli v Ljubljano, kamor so iz Mojstrane naprej poslali svojo potno prtljago. Istega dne so prenočili v Aljaževem Domu; 12. junija so se povzpeli v Triglavski Dom na Kredarici, kjer so ostali. Še tega dne so posetili vrh Triglava; a popoldne ob 5. uri se jih je petorica odločila, da poskusi naravnost z ledenika splezati na vrh Triglava, dočim so drugi ostali v Domu.

Kljub oskrbnikovemu svarilu — bilo je že pozno — je petorica odrinila na opasno podjetje. Plezalce je vodil akademik Heinz Müller iz Kölna. Še pred

Kugyjevo polico sta se izmed petorice dva vrnila, ostali trije (Müller, njegova zaročenka in Ervin Lüdecke) so plezali dalje, navezani na vrv. Na najnevarnejšem mestu si je gospodična baš odvezala vrv, ko se je zgodila nesreča: Müller je omahnil, strmoglavil v prepad in obležal z razbito glavo mrtev; z vrvm je za seboj potegnil tovariša, ki je bil sicer težko ranjen na glavi in na nogah, a je ostal pri življenju. Gospodična je ostala sama v strmini vso noč in je šele 13. junija zjutraj mogla družbo obvestiti o nesreči. Mrtveca in ranjenca so tekom dneva spravili v Triglavski Dom, nosač Rekar pa je šel v Mojstrano po rešilno ekspedicijo, ki je drugo jutro (14. junija) na vsezgodaj odrinila (pod vodstvom Gregorja Laha: gg. Eržen, Jaklič, Jalen, Košir i. dr.) in še isti dan s težkim trudom prinesla in pripeljala v Mojstrano mrtvega in ranjenega ponesrečenca. Müllerja so položili v mrtvašnico; Lüdeckeja je bil že v Krmi pregledal in zasilo obvezal dr. Marčič z Jesenic, iz Mojstrane pa ga je 15. junija odpeljal rešilni avto v Ljubljano.

Heinza Müllerja so 17. junija pokopali v naši zemlji ondi, kjer počiva že toliko žrtev našega Triglava. Pogreba so se udeležili, poleg domače Triglavske podružnice, Tujskoprometne zveze in šolske mladine, zastopniki: Osrednjega Odpora SPD (g. Alojzij K n a f e l c), ljubljanske »Skale« (g. K h a m), jeseniške »Skale«, evangeljske cerkvene občine v Ljubljani (g. B r a n d); pastor Neumann je prišel iz Zagreba. Posebno milino pa je vtisnil žalnemu obredu kvartet ljubljanske »Glasbene Matice« (gg. Završan star. in mlaj., Skalar, Pelan) z zastopnikoma »Ljubljanskega Zvona« (gg. Ošaben in Šulc), ki so zapeli izmenoma z domačim Triglavskim pevskim društvom ganljive žalostinke (eno tudi nemško) in planinske budnice. Nagrobna govora (pastor Neumann in v imenu »Skale« g. tajnik K h a m) sta vse prisotne pretresla.

Ranjeni Lüdecke pa je ostal nad mesec dni v oskrbi ljubljanske bolnice. K sreči se je izkazalo, da njegovo poškodbe niso tako težke, kakor se je ob nesreči mislilo. Ima prelom na desni nogi visoko v stegnu in globoko rano pod kolonom leve noge; ni pa leva noga zlomljena. Rana na glavi se mu je kmalu zacelila. V nogah je sicer še slab in hodi po bergljah, a bo kmalu popolnoma okreval brez nadaljnjih posledic. Ker se mu mudi v domovino zaradi ureditve študijskih razmer (študira modroslovje v Monakovem), se je 22. julija odpeljal v Monakovo, da se od tam vrne domov (v Braunschweig). Pri odhodu ni mogel prehvaliti vestne in ljubeznive oskrbe v ljubljanski bolnici ter prijateljske podpore naših planinskih in drugih krogov. Pri odhodu je bil v nogah sicer še slab in je hodil po bergljah.

Wolf Luckmann, smrtna nesreča v pogorju Škrlatic. — Kartograf ljubljanske univerze, mnogo obetajoč mlad znanstvenik, 26letni Wolf Luckmann z Jesenic, je 28. junija odšel sam v pogorje Škrlatic fotografirat v znanstvene svrhe. Ker se do 2. julija ni vrnil, so ga šle rešilne ekspedicije iskat. Po dvodnevnem iskanju so pod »Malim Matterhornom« našli njegovo ležišče, njega samega pa niti tedaj niti pri prihodnjih ekspedicijah od 8. julija dalje. Šele 16. julija so ga našli mrtvega na snežišču v Dovškem Križu, z zlomljenim tilnikom. Dne 19. julija so pokopali tega blagega, idealnega poznavalca in ljubitelja prirode, ljubljenca vseh. — »Plan. Vestnik« se ga bo spomnil še v posebnem članku.

Slovesna proslava 30letnice obstoja Češke kočje pod Grintavcem bo v nedeljo 24. avgusta t. l. Na to proslavo je povabljen tudi »Klub češkoslovaških turistov« iz Prage. Iz Ljubljane se odpeljemo v soboto 23. avgusta ob 2. uri 20 minut. Prenočevanje na Jezerskem. V nedeljo zjutraj ob 7. uri odhod do kočje. Ob 10. uri sv. maša, govor predsednika SPD in drugi zastopnikov, nato prosta zabava. Izleti poljubni. Slovensko Planinsko Društvo smatra za svojo dolžnost, da se ob tej priliki s hvaležnostjo spominja onih Čehov, ki so za postavitev kočje največ delovali. Vsled

tega naj bo ta proslava tudi dokaz nadaljnega medsebojnega bratstva in ljubavi, ki vežeta jugoslovanski in češkoslovaški narod.

»**Mozirske**« planine — ni. — Ob priliki letošnje otvoritve Mozirske koče je bilo oglašeno po novinah, da koča stoji na »Mozirski« planini. Take planine pa ni. Ko je bila ta koča prvokrat otvorjena (dne 5. oktobra 1896.), čitaš v »Plan. Vestniku« 1896., str. 157—160 pravilno: »Slavnostna otvoritev Mozirske koče na Golčki planini.« Nad trgovom Račico je namreč kmet Goličnik, na desno naravnost pod Mozirsko kočo pa stoji cerkev sv. Radegunde pod Goltmi. Glej tudi spis Fr. Orožna »Golte«, priobčen v P. V. 1898., str. 89—90. K.

Nemški plezalci v naših planinah. — »Österr. Alpenzeitung«, s katero zamenjavamo »Plan. Vestnik«, prinaša posebno v zadnjih časih poročila o uspehih plezalcev zlasti v Savinjskih Alpah. V številki 1097 letnika 1930. poročata Rudolf Fritsch in Walter Lindenbach na strani 93—94 o prvenstvenih vzponih na Dolgi Hrbet (severozapadna stena in zapadni greben), Štruca (severna stena, naravnost), Kranjska Rinka (zapadni greben). V številki 1099, stran 139—142, pa je podal R. Fritsch sploh pregled vseh novih vzponov, tudi naših planincev v Savinjskih Alpah (s karto). — K poročilu se bomo še povrnili; pozivljamo pa naše plezalce, naj nam sproti poročajo o svojih vzponih.

Naše slike. — Velebit — slika k zanosnemu opisu dr. Oblakovemu tega mogočnega gorovja. Predstavlja del južnega Velebita, kjer so najvišji vrhovi v celi gorski verigi, dolgi nad 150 km. Najvišji je Vaganski vrh (1798 m), njegov sosed na desno je le nekaj nižji Veliki Malovan (1785 m), v ozadju se vidijo vrhovi kakor strnjeni v en sam greben, med katerimi je tudi Visočica (1619 m). Lepo se razločijo na sliki geološki skladi Vaganskega vrha in Velikega Malovana. Izpod Velebita severno (desno) se vidi Liško polje. — Slika je dal specijelno za naš list na razpolago eden najboljših poznavalcev Velebita, gospiški odvetnik dr. Gojtan, za kar se mu iskreno zahvaljujemo.

Vsebina: Otvoritev novega Doma na Korošici pod Ojstrico (stran 169). — Dr. Jos. C. Oblak: Velebit (stran 170). — Janko Mlakar: Hochkönig in Dachstein (stran 173). — Jos. Wester: Iz Tržiča v Tržič (stran 175). — Viktor Pirnat: Po Gorjancih (stran 179). — Dr. Kugy-Dr. Tuma: Julijske Alpe, napredek alpinistike; botanični vrt v Trenti. (str. 182). — Jožef Zazula: Moja planinska obleka (stran 185). — Dr. J. Šašel: Imenoslovje Koroških Alp (stran 168). — Obzor in društvene vesti: † Dr. Mieczyslaw Swierz. † Anton Zdolšek. Geografski Vestnik. Iz ocen dr. Tumovega »Imenoslovja Julijskih Alp« (stran 188). Nova smer v Triglavski steni. Nesreča na Triglavskem ledeniku (stran 190). Wolf Luckmann, smrtna nesreča v pogorju Škrlatice. Slovesna proslava 30letnice obstoja Češke koče pod Grintavcem (stran 191). »Mozirske« planine ni. Nemški plezalci v naših planinah (stran 192). Naše slike (v tekstu): Novi Dom na Korošici (str. 169); (na prilogi) Velebit.

»**Planinski Vestnik**« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

Velebit (od Visočice do Vaganskega vrha 1798 m)

Foto dr. I. Gojtan, Gospić